

Wyrok z dnia 9 marca 2001 r.

II UKN 402/00

Przyznanie lub podwyższenie świadczenia bez odsetek na mocy wyroku sądowego zmieniającego decyzję organu rentowego, nie musi powodować obowiązku zapłaty odsetek od daty, od której świadczenie powinno być wypłacone.

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Jerzy Kuźniar.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2001 r. sprawy z wniosku Kazimierza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o wypłatę odsetek, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 maja 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 11 czerwca 1996 r. W. Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w L. wykonując wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 lutego 1996 r. [...] dokonała przeliczenia emerytury wnioskodawcy Kazimierza K. według wyższego niż ustalony w poprzedniej decyzji wskaźnika wysokości podstawy wymiaru i przyznała odsetki od podwyższonego świadczenia od 4 kwietnia 1996 r. Po otrzymaniu tej decyzji wnioskodawca zgłosił żądanie przyznania odsetek od listopada 1991 r. Decyzją z dnia 11 kwietnia 1997 r. organ rentowy odmówił przyznania odsetek i od tej decyzji wnioskodawca wniósł odwołanie.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 1998 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie. Sąd ustalił, że organ rentowy przeliczając od 1 listopada 1991 r. emeryturę wnioskodawcy nie dysponował dokumentami płacowymi, które pozwoliłyby na ustalenie wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru. Dokumenty takie zostały złożone w postępowaniu apelacyjnym [...] i dały

Sądowi Apelacyjnemu podstawę do zmiany decyzji wyrokiem z dnia 27 lutego 1996 r. Organ rentowy wykonał wyrok po otrzymaniu z Ministerstwa Sprawiedliwości informacji o odmowie wniesienia rewizji nadzwyczajnej. Odsetki zostały przyznane od dnia 4 kwietnia 1996 r., to jest w dniu następnym po upływie siedmiu dni od przekazania wyroku do realizacji. Zdaniem Sądu organ rentowy nie pozostawał w zwłoce, zatem żądanie przyznania odsetek od wcześniejszej daty nie znajduje podstaw.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 21 maja 1999 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok o tyle, że przyznał wnioskodawcy odsetki od podwyższonego świadczenia od dnia 6 marca 1996 r. do dnia 3 kwietnia 1996 r., a w pozostałej części oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał, że organ rentowy pozostawał w zwłoce w wypłacie podwyższonego świadczenia od dnia 6 marca 1996 r. Zgodnie z § 33 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzję nie później niż w ciągu 60 dni od daty zgłoszenia wniosku. Termin ten może ulec przesunięciu i wówczas decyzja powinna być wydana nie później niż w ciągu 7 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Termin ten, liczony od daty wyroku Sądu Apelacyjnego przyznającego podwyższone świadczenie, to jest od dnia 27 lutego 1996 r. upłynął 5 marca 1996 r. i od dnia następnego przysługują odsetki określone w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.). W tym zakresie apelacja została uwzględniona natomiast w pozostałej części Sąd uznał apelację za nieuzasadnioną. Nie mają bowiem zastosowania powołane w apelacji przepisy Kodeksu cywilnego wobec uregulowania obowiązku zapłaty odsetek i jego zakresu w powołanej ustawie.

Wyrok ten w części oddalającej apelację zaskarżył kasacją wnioskodawca i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu § 33 ust. 1 i 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji podniósł, że organ rentowy w 1992 r. odmówił ustalenia podstawy wymiaru emerytury w oparciu o dochody z okresu wskazanego przez wnioskodawcę z tej przyczyny,

że nie dysponował dokumentami płacowymi. W toku postępowania toczącego się na skutek odwołania od tej decyzji okazało się, że zarobki wnioskodawcy są możliwe do ustalenia. Ostatnią okolicznością, po ustaleniu której organ rentowy z mocy powołanego przepisu powinien był w ciągu 7 dni wydać decyzję, było wydanie w 1993 r. przez Sąd Apelacyjny wyroku wskazującego sposób wyliczenia zarobków wnioskodawcy na podstawie innych dokumentów niż zaginione dokumenty płacowe dotyczące wnioskodawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, co oznacza, że bada wyłącznie naruszenie przepisów wskazanych przy przytoczeniu podstaw kasacyjnych. Kasacja oparta na podstawie błędnej wykładni § 33 ust. 1 i 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń nie może zostać uwzględniona z dwóch przyczyn.

Po pierwsze, Sąd Apelacyjny słusznie uznał, że przewidziany w § 33 ust. 2 pkt 1 tego rozporządzenia termin do wydania decyzji liczy się od daty wydania prawomocnego wyroku przyznającego świadczenie. Organ rentowy nie ma procesowego obowiązku wydania decyzji przyznającej lub podwyższającej świadczenie w toku postępowania sądowego toczącego się na skutek odwołania od decyzji odmawiającej przyznania lub podwyższenia świadczenia. Obowiązek taki nie wynika z powołanego przepisu, który określa termin do wydania decyzji w ogóle, a nie do decyzji uwzględniającej żądanie wniosku. Przepis art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) stanowi, że organ rentowy może po wniesieniu odwołania zmienić lub uchylić swoją decyzję, zatem wydanie decyzji zmieniającej zaskarżoną odwołaniem decyzję nie jest obligatoryjne. Obowiązek taki nie powstał także po wydaniu w 1993 r. wyroku Sądu Apelacyjnego przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, bowiem wyrok ten nie kończył postępowania w sprawie i postępowanie przed sądem toczyło się do 27 lutego 1996 r. Uchybienie organu rentowego polega na tym, że decyzja ustalająca wysokość świadczenia zgodnie z treścią prawomocnego wyroku została wydana po upływie siedmiodniowego terminu od uprawomocnie-

nia się wyroku. Na to uchybienie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny i prawidłowo interpretując powołany przepis ustalił datę, od której organ rentowy pozostaje w zwłoce.

Po drugie, z uzasadnienia kasacji wynika, że podstawą do żądania odsetek jest błąd organu rentowego, który doprowadził do wydania w 1992 r decyzji odmawiającej przeliczenia świadczenia, mimo, że istniały podstawy do uwzględnienia żądania. W sytuacji, gdy na skutek błędu organu rentowego świadczenie było wypłacane w niższej niż należna wysokości, zwłoka organu rentowego w wypłacie różnicy występowałaby poczynając od każdorazowego terminu płatności świadczeń. Podstawą do uznania, że organ rentowy pozostaje w zwłoce, co z mocy art. 38 ust. 1 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych uzasadnia żądanie odsetek, nie byłoby w takim wypadku opóźnienie wydania decyzji, lecz błędne ustalenie wysokości świadczenia. Powołany przepis przewiduje odsetki ustawowe w sytuacji, gdy organ rentowy w określonych przepisami terminach nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił świadczenia. Określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Ponieważ kasacja powołuje się tylko na naruszenie przepisu określającego termin do wydania decyzji, nie podlega ocenie Sądu Najwyższego okoliczność, czy odmowa przyznania żądanych odsetek była konsekwencją naruszenia innych przepisów prawa materialnego. Można jedynie stwierdzić, iż w ostatnim zdaniu art. 38 ust. 1 stanowi, że odsetki nie przysługują w przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności. Wobec takiej regulacji przyznanie lub podwyższenie świadczenia na mocy wyroku sądowego zmieniającego decyzję organu rentowego nie przesądza o obowiązku zapłaty odsetek od daty, od której świadczenie powinno być wypłacone, jeżeli odsetki nie zostały przyznane tym wyrokiem. Uprzednia odmowa przyznania lub podwyższenia świadczenia mogła być spowodowana okolicznościami niezależnymi od organu rentowego. Postępowanie przed organem rentowym regulowane jest innymi przepisami niż postępowanie przed sądem. W szczególności powołane na wstępie rozporządzenie Rady Ministrów określające zasady postępowania przy przyznawaniu świadczeń zawiera liczne ograniczenia co do środków dowodowych. Na przykład przepis § 20 stanowi, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu jest pisemne zaświadczenie zakładu pracy lub wpis w legitymacji ubezpieczeniowej.

Ograniczenia takie nie występują w procedurze cywilnej, zatem okoliczności te mogą być wykazywane wszelkimi dowodami. Indywidualnego zbadania wymaga zatem kwestia, czy odmowa przyznania świadczeń lub ich podwyższenia była następstwem okoliczności leżących po stronie organu rentowego.

Kwestia ta była przedmiotem ustaleń obu Sądów i zostało stwierdzone, że wobec braku dokumentów organ rentowy nie miał możliwości przyjęcia do podstawy wymiaru emerytury dochodów ze wskazanego przez wnioskodawcę okresu. Odpowiednie dokumenty zostały zgromadzone dopiero w postępowaniu apelacyjnym zakończonym wyrokiem zmieniającym decyzję odmawiającą podwyższenia świadczenia. Te ustalenia faktyczne zostały wprawdzie zakwestionowane w uzasadnieniu kasacji, jednak wnoszący kasację nie powołuje się na to, że ustalenia te zapadły z naruszeniem przepisów postępowania. Jako podstawa kasacji zostało wskazane wyłącznie naruszenie prawa materialnego. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi Sądu drugiej instancji, a przy tych ustaleniach nie można uznać, że do dnia 6 marca 1996 r. organ rentowy pozostawał w zwłoce w wypłacie podwyższonych świadczeń.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====